

SPORTIVE

<http://dergipark.gov.tr/sportive>

Antrenörlerin Karar Vermede Öz-Saygı ve Karar Verme Stilleri

***Yalçın TÜKEL**

* Necmettin Erbakan Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Konya, OID: 0000-0003-3843-5889

Corresponding Author: ytukel@erbakan.edu.tr

Orijinal Makale

Gönderi Tarihi:09.02.2021

Kabul Tarihi: 22.02.2021

Öz

Bu araştırmanın amacı antrenörlerin karar vermede öz-saygı ve karar verme stillerinin cinsiyet, eğitim düzeyi, kıdem ve antrenörlük branşı değişkenleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nicel bir çalışma olup betimsel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini Konyada görev yapan Antrenörlerden oluşan toplam 163 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan antrenörlerin karar vermede öz saygı ve karar verme stillerini belirlemek amacıyla Melbourne Karar Verme Ölçeği I-II (Melbourne Decision Making Questionary) kullanılmıştır. Araştırmanın verileri Jamovi 1.6.12 istatistiki yazılım programı kullanılarak analiz edilmiş ve veri analizinde t-Testi ve F testi analizleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda: Antrenörlerin karar vermede özsaygı ve dikkatli karar verme stillerinin yüksek olduğu, kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stillerinin ise düşük olduğu, kadın antrenörlerin panik karar verme stillerinin erkek antrenörlerin panik karar verme stillerinden anlamlı bir biçimde yüksek olduğu, lisansüstü mezunu antrenörlerin önlisans ve lisans mezunu antrenörlerden kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stillerinin anlamlı bir biçimde düşük olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Kıdem değişkenine göre değerlendirildiğinde ise 5 yıl ve daha az kıdeme sahip antrenörlerin karar vermede öz-saygı düzeylerinin anlamlı bir biçimde yüksek olduğu; 16 yıl ve üstü kıdeme sahip antrenörlerin ise kaçınan karar verme stillerinin düşük düzeyde olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Keywords: Antrenör, Karar verme, Öz-saygı, Spor.

The Self-Esteem and Decision-Making Styles Of Coaches In Decision Making

Abstract

The aim of this study is to examine the self-respect and decision-making styles of coaches in terms of gender, education level, seniority and coaching branch variables. The research is a quantitative study and descriptive survey model was applied. The sample of the study consists of 163 participants, who are actively working as coaching in Konya. In this study, Melbourne Decision Making Scale I-II was used to determine the self-esteem and decision-making styles of the coaches. In the analysis of data Jamovi 1.6.12 statistical software program was used and also t-test and F

test analyzes were used for the purpose of the study. As a result of the research; coaches have high self-esteem and Careful decision-making styles in decision making on the other hand; Avoidant, Postponing and Panic decision-making styles are low. Further, it was concluded that Panic decision-making of female coaches was significantly higher than male coaches and that postgraduate coaches had a significantly lower Avoidant, Postponing and Panic decision-making styles compare to those who are undergraduate and bachelor degree. In terms of the seniority variable, the self-esteem levels of coaches with 5 years or less are found significantly higher in decision-making, on the other hand, it was concluded that the Avoidant decision-making styles of coaches with 16 years or more seniority were low.

Keywords: Trainer, Decision-making, Self-esteem, Sports.

GİRİŞ

Karar verme, endüstride, meslek seçiminde, uluslararası ilişkilerde, askeri ve idari yapılanmalarda, eğitim, politika, yönetimde, özellikle bireylerin gelişim süreçlerinde ve yaşam alanları yani çevremizde hayatın hemen hemen her yerinde olduğu gibi sporda da önemli bir yer tutmaktadır. Son yüzyılda birçok spor branşında oynanan oyunun hızlı olması kadar bilimsel olarak çalışılmış teknik ve taktiğe dayalı bir çalışma programı ile birlikte bu çalışmaların bir bütün olarak antrenörler tarafından araştırılması ve uygulanması uluslararası başarılar için önem arz etmektedir.

Court (1990) 'a göre karar vermenin bilgi, becerileri ve tecrübelerine dayanarak kararların uygulanması ile birlikte, eleştirel bir şekilde düşünerek, problemleri çözebilmeyi aynı zamanda tartışabilmenin olduğu bir ortamda gelişebileceğini ifade etmiştir. Karar verme, olabilecek diğer seçenekler ve eylemler arasından istenilen hedefe uygun, mükemmel olduğuna inanılan kararın tercih edildiği bir süreçtir (Akbulut, 2012). Çok farklı olay ve ilerlemeler dikkate alınarak çeşitli alternatiflerin tercihinde bu seçeneklerin açıklaması değil, bunun yanında uygun olanı amaçlama, isteyerek, gerçekleştirme ve bu seçenekler arasından seçim yapma işleminin tümüdür (Harris, 1998). Süreç olarak ise karar verme sürecinde bilgi'nin gerekliliği, dikkat'in ise bir kaynak olduğunu vurgulamıştır (Bouyssou ve ark., 2009). Driver ve arkadaşları, kişilerin karar verme esnasında, çevresel faktörlerden etkilenebilen, bazı alışkanlıklara sahip olma ve önceden sahip olunan bu alışkanlıkların, kişilerin karar verme stilini ortaya çıkardığını ifade etmişlerdir. Karar verme stilini, karar vermenin öğrenilmiş bir alışkanlık olmakla beraber öğrenilebilen, edinilebilen ve öğretilen bir alışkanlık oluşu ifade edilmiştir (Scott ve Bruce, 1995).

Antrenör kavramına baktığımızda, bireysel veya takım sporu branşlarında bulunan sporcuların fiziksel ve zihinsel olarak ilerlemelerini sağlayan, branşları ile ilgili teknik ve taktik temel bilgileri sporculara öğreten ve müsabakaya hazır duruma getiren kişidir (Doğan, 2005). Bir başka deyişle antrenörlük, sporcuya

planlı ve programlı bir şekilde verdikleri bilgilerin sistemli ve bilinçli geri bildirimler ile sporcuyu teknik ve taktik beceriler ile geliştirilip kontrol ettiği ve sporcuya hedefledikleri bilgi ve beceriye ulaştırıldığı bir süreçtir (İkizler ve Karagözoğlu, 1997). Başarılı antrenörlerin psikolojik olarak sporcularından pozitif ve olumlu sonuçlar alabilen ayrıca takımın başında liderlik özelliğini kullanarak yaşanan karmaşıklıkları ve sorunları çözümünde duruma göre uygun karar verme yaklaşımı sergileyerek takımın performansını arttırma açısından etkili olan kişidir (Horn, 2008).

Sporda Karar Verme

Glovich (1984), karar verme davranışının en uygun uygulanabilir sahasının spor alanı olduğunu söylemiştir. Bunun sebebi ise sporun bireylerde karar verme durumunun bilişsel yapı olduğunu vurgulamıştır (Akt: Çetin, 2009). Sportif başarıya ulaşmada karar verme yeteneği önemlidir. Buna ek olarak başarıya ulaşmada sadece fizyolojik, psikolojik ve teknik-taktik çalışmaların kifayetsiz olmadığı bunların yanında mental çalışmalarında etkili olduğu bilinmektedir (Egesoy ve ark., 1999). Farklı bir bakış açısı ile bakarsak sporda karar vermenin standart yapısının olmadığı, genel olarak değerlendirildiğinde zaman ve seyirci baskısı, doğal olması, dinamik olması, açık davranışlar biçiminde olmasıdır (Çetinkaya, 2013; Vural, 2013).

Leith (1990), ise antrenörlükte karar verme sürecini altı adımda ifade etmiştir. 1- Karar için ihtiyaç tespiti, 2- karar kriterlerini oluşturmak, 3- kriterler için öncelik tahsis etmek, 4- alternatifler geliştirmek, 5- alternatifleri değerlendirmek, 6- en iyi alternatifi seçmek. Bir karar alınırken doğru adım atılmasını planlamak ve bunun sonucunda oluşacak tepkilerin neler olabileceğini tahmin ederek hareket edilmesi gereklidir (Cooper, 2000). Takım sporlarında, antrenörlerin yıllık antrenman ve maç planlarını hazırlarken kolaylık sunan bir araç olan teknik analizdir. Bu bağlamda takımda oynayan oyuncuların bireysel maç performansları, çıkarılan istatistiksel değerlendirmeler ile antrenörlerin takımın amaç ve stratejilerine ilişkin karar verme sürecinde etkili olabilir (Işık ve Gençler, 2007). Antrenörler, doğru kararlar verebilmek için takımların güçlü, zayıf, fırsat ve tehdit (SWOT) edecek yönlerini analiz yaparak güçlü ve zayıf yönlerini doğru ve tam bir şekilde tespit ederek uygun değişiklikler yapmak ve cesaretli olmak zorundadır. Aksi takdirde planları büyük bir ihtimalle ters gidecektir (Skirka, 2009). Antrenör, müsabaka öncesinde fikstür avantajının önemini anlatmak, oyuncularının teknik-taktik ve kondisyon düzeylerini, takımın antrenman sayıları, yüklenme ilkelerine bağlı kalarak hazırlık şartlarını, rakibin taktik-taktik ve kondisyonel açıdan incelenmesi ve değerlendirmesi, müsabakanın yapılacağı sahanın ve yerin çevresel şartların göz önünde bulundurarak stratejik planın yapılmasından sorumludur. Müsabakaya başlangıç aşamasında özellikle takım sporlarında, oyuncu kadrosu, yedek oyuncuların belirlenmesi, müsabaka

sırasında özel durum görevlendirilmeleri (penaltı, faul vb. kullanacak oyuncu saptanması) maç öncesi süreçlerde belirlenir. Müsabaka sırasında ise oyuncularının ve rakip oyuncuların müsabaka performansı, skoru dikkate alarak bilgi ve deneyimlerini kullanmak ve uygulama ile karar verme yetkisini kullanmaktır. Antrenör ve oyuncu arasında iletişim önemlidir. Antrenörün sporcu ya da takım üzerindeki otoritesi ve etkisi önemli olup sıradan değildir. Antrenör gerektiğinde risk alabilen ve bu risk durumundaki olumsuz durumları bilgisi, deneyim ve becerisi ile azaltabilen kişidir (Sevim, 2001). Sportif etkinlikler ve faaliyetler esnasında kararlar teknik-taktik, davranışlar ve zamana karşı verilmektedir. Bu sporun karmaşık yapısının karar verme kavramı önemini vurgulamaktadır. Çoğu zaman bunlar davranışlar halinde ortaya konulmaktadır (Johnson, 2006). Ayrıca, sporda farklı branşlarda karar verme sürecinde zamana karşı mücadele etme konusunda farklılıklar gösterebilir. Golf, yelken gibi branşlarda zaman önemli değilken tenis, yüzme gibi branşlarda kararlar zaman baskısı altında alınabilir (Seiller, 1997).

Spor eğitimi ve olgusu açısından değerlendirdiğimizde Antrenör bu eğitim sürecinin önemli bir parçasıdır. Dolayısıyla Antrenörlerin yaptıkları spor branşlarının özelliklerine göre aldıkları kararların doğruluğu ya da yanlışlığı sporcuların, yönetimin ve taraftarın dolayısı ile takımın motivasyonunda olumlu yada olumsuz etkiler meydana getirecektir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı Antrenörlerin karar verme stillerinin belirlenmesi, karar verme stillerinde cinsiyet, eğitim düzeyi, kıdem ve antrenörlük branşı değişkenleri açısından farklılık olup olmadığının araştırılmasıdır.

YÖNTEM

Bu çalışmada Antrenörlerin karar vermede özsaygı ile karar verme stillerine ilişkin görüşleri incelenmiş ve katılımcı görüşlerinin sahip oldukları bazı demografik değişkenlere göre farklılaşma durumları ortaya konulmuştur. Bu çalışmaya katılan tüm antrenörlerden “Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu” ile onay alınmıştır.

Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelinde betimsel çalışmadır. Bu çalışma modeli, geçmişte veya halen halihazırdaki bir görünüşü olduğu gibi betimlemeyi hedefleyen bir modeldir (Karasar, 2014).

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni Konyada antrenörlük belgesine sahip olan 203 antrenörden oluşmaktadır. Araştırmada çalışma evreninde belirtilen tüm antrenörler araştırma örneğine ulaşmak hedeflendiğinden ayrıca örneklem alınmamıştır

Araştırma verileri 2020 yılı içerisinde toplanmıştır. Araştırmada; mail ve WhatsApp kullanarak ölçek formları online ortamda antrenörlere ulaştırılmış olup 163 antrenörden geri bildirim alınmıştır. Araştırma örnekleminde yer alan katılımcıların % 26.9'u kadınlar (n=44), % 73.1'ini erkekler (n=119) oluşturmaktadır. Katılımcıların % 29.44'ü 5 yıl ve daha az (n=48), % 47,23'ü 6-15 yıl arası (n=77), %23,31'i 16 yıl ve üstü (n=38) hizmet süresine sahiptir. Katılımcıların % 17,79'u önlisans (n=29), % 61.35'i lisans (n=100), % 20.86'sı lisansüstü (n=34) mezunlarından oluşmaktadır. Katılımcıların % 59.51'i minder sporları antrenörü (n=97), % 40.49'u topla oynanan sporlar (n=66), antrenörlerinden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Verileri toplamak amacıyla yazar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formuyla birlikte, "Melbourne Karar Verme Ölçeği I-II" kullanılmıştır.

Melbourne karar verme ölçeği: Mann ve ark. (1998) tarafından geliştirilen ölçek Deniz (2004) tarafından Türkçe uyarlaması yapılmıştır. Melbourne Karar Verme Ölçeği iki bölümden oluşmaktadır. 6 maddeden oluşan I. bölümde karar vermede öz-saygıyı (kendine güven) ölçmeye yönelik sorular bulunmaktadır. 22 maddeden oluşan II. kısımda a-) Dikkatli karar verme, b-) Kaçınan karar verme, c-) Erteleyici karar verme, d-) Panik karar verme olarak 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin puanlaması "1=Doğru (2 puan), 2=Bazen doğru (1 puan) ve 3=Doğru değil (0 puan)" şeklinde yapılmaktadır. Bu çalışmada Cronbach Alpha katsayısı, karar vermede öz-saygı .74., dikkatli karar verme .75, kaçınan karar verme .73, erteleyici karar verme .72 ve panik karar verme .68 olarak tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri Jamovi 1.6.12 istatistikî yazılım programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğunu tespit etmek için çarpıklık-basıklık (skewness-kurtosis) normallik dağılım testi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda elde edilen çarpıklık (skewness) değerleri karar vermede öz-saygı için -.904; MKVÖ-II ölçeğinin alt boyutları olan dikkatli, kaçınan, erteleyici ve panik karar verme boyutlarında ise sırasıyla "-.494", ".388", ".447" ve ".340" olarak hesaplanmış ve tüm değerlerin +1 ile -1 aralığında bulunduğu ve dağılımın tüm boyutlar için normal olduğu kabul edilmiştir. Veri analizi için değişkenlere ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri belirlenmiş, değişkenler arasındaki farklılaşmayı belirlemede t-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi, anlamlı bulunan F değerinde fark olan grupları belirlemede ise Post-Hoc testleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Antrenörlerin karar vermede öz-saygı ve karar verme stillerine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları Tablo 1' de gösterilmiştir.

Table 1. Antrenörlerin Karar Vermede Öz-Saygı ve Karar Verme Stillerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Karar Verme Stilleri	N	Min-Max	\bar{x}	SS
Karar Vermede Öz-saygı	163	0-2	1.51	.42
Dikkatli Karar Verme Stili	163	0-2	1.58	.38
Kaçıngan Karar Verme Stili	163	0-2	0.72	.46
Erteleyici Karar Verme Stili	163	0-2	0.73	.48
Panik Karar Verme Stili	163	0-2	0.75	.43

*(p<0,05)

Tablo 1. incelendiğinde antrenörlerin karar vermede öz-saygı, dikkatli, kaçıngan, erteleyici ve panik karar verme stillerine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları 1,51; 1,58; 0,72; 0,73 ve 0,75; standart sapmalarının ise 0,42; 0,38; 0,46; 0,48 ve 0,43 olduğu anlaşılmaktadır. Antrenörlerin karar vermede öz-saygı ($\bar{X}= 1,51$) ve dikkatli karar verme stillerinin ($\bar{X}= 1,58$) yüksek düzeyde olduğu; kaçıngan karar verme ($\bar{X}= 0,72$), erteleyici karar verme ($\bar{X}= 0,73$) ve panik karar verme ($\bar{X}= 0,75$) stillerinin ise düşük düzeyde görüldüğü anlaşılmaktadır.

Table 2. Antrenörlerin Karar Vermede Öz-Saygı ve Karar Verme Stillerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Grup T-Testi Sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	N	\bar{x}	SS	sd	t	p
Karar Vermede Öz-saygı	Kadın	44	1.43	.44	161	1.48	.140
	Erkek	119	1.54	.42			
Dikkatli	Kadın	44	1.52	.38	161	-1.12	.264
	Erkek	119	1.60	.38			
Kaçıngan	Kadın	44	.76	.52	161	.746	.45
	Erkek	119	.70	.43			
Erteleyici	Kadın	44	.69	.47	161	-.555	.58
	Erkek	119	.74	.48			
Panik	Kadın	44	.89	.48	161	2.55	.012*
	Erkek	119	.70	.41			

*(p<0,05)

Tablo 2' ye bakıldığında cinsiyet değişkeni bakımından katılımcıların karar vermede öz-saygı düzeyleri $t(161)=1.48$, $p=.140$, dikkatli karar verme stilleri $t(161)=-1.12$, $p=.264$, kaçıngan karar verme stilleri $t(161)=-.746$, $p=.45$ ve erteleyici karar verme stillerinin $t(161)=-.555$, $p=.58$ anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı, panik karar verme stillerinin ise anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur

[$t(161)=-2.55$, $p<.05$]. Kadın antrenörlerin panik karar verme stillerinin ($\bar{X}_{kadın}=.89$, $SS_{kadın}=.48$) erkek antrenörlerin panik karar verme stillerinden ($\bar{X}_{erkek}=.70$, $SS_{erkek}=.41$) anlamlı olarak yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3' e bakıldığında eğitim durumu değişkeni açısından antrenörlerin karar vermede öz-saygı düzeyleri ($F=3.03$; $p=.051$) ve dikkatli karar verme ($F=.333$; $p=.717$) stilleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmazken, kaçınan karar verme [$F(2, 160)=6,80$; $p<0,05.$] erteleyici karar verme [$F(2, 160)=4,11$; $p<0,05.$] ve panik karar verme [$F(2, 160)=8,97$; $p<0,05.$] stilleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Antrenörlerin kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme stilleri eğitim düzeyi bakımından anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir.

Table 3. Antrenörlerin Karar Vermede Öz-Saygı ve Karar Verme Stillerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Faktörler	Öğrenim	N	\bar{x}	SS	F	p	Fark olan gruplar (Post-Hoc testi)
Karar Vermede Öz-saygı	Önlisans (a)	29	1.35	.54	3.03	.051	
	Lisans (b)	100	1.53	.40			
	Lisansüstü (c)	34	1.60	.34			
Dikkatli	Önlisans (a)	29	1.53	.40	.333	.717	
	Lisans (b)	100	1.58	.37			
	Lisansüstü (c)	34	1.61	.39			
Kaçınan	Önlisans (a)	29	.78	.45	6.80	.001*	a-c b-c
	Lisans (b)	100	.78	.44			
	Lisansüstü (c)	34	.47	.44			
Erteleyici	Önlisans (a)	29	.88	.50	4.11	.018*	a-c
	Lisans (b)	100	.74	.45			
	Lisansüstü (c)	34	.54	.51			
Panik	Önlisans (a)	29	.83	.38	8.97	.000*	a-c b-c
	Lisans (b)	100	.82	.45			
	Lisansüstü (c)	34	.48	.34			

*($p<0,05$)

Farkların hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda lisansüstü mezunu antrenörlerin kaçınan karar verme stilleri ($\bar{X}_{lisansüstü} = .47$, $SS_{lisansüstü} = .44$) ile önlisans mezunu antrenörlerin kaçınan

karar verme stilleri (\bar{X} önlisans = .78, SS önlisans =.45) ve lisans mezunu antrenörlerin kaçınan karar verme stilleri (\bar{X} lisans = .78, SS lisans =.44) arasında; lisansüstü mezunu antrenörlerin erteleyici karar verme stilleri (\bar{X} lisansüstü = .54, SS lisansüstü =.51) ile önlisans mezunu antrenörlerin erteleyici karar verme stilleri (\bar{X} önlisans = .88, SS önlisans =.50) arasında; lisansüstü mezunu antrenörlerin panik karar verme stilleri (\bar{X} lisansüstü = .48, SS lisansüstü =.34) ile önlisans mezunu antrenörlerin kaçınan karar verme stilleri (\bar{X} önlisans = .83, SS önlisans =.38) ve lisans mezunu antrenörlerin kaçınan karar verme stilleri (\bar{X} lisans = .82, SS lisans =.45) arasında istatistiksel olarak $p<0,05$ anlamlı farklılık saptanmıştır. Lisansüstü mezunu antrenörlerin kaçınan ve panik karar verme stillerinin önlisans ve lisans mezunu antrenörlerden anlamlı olarak düşük olduğu ve yine lisansüstü mezunu antrenörlerin erteleyici karar verme stillerinin ise önlisans mezunu antrenörlerden düşük olduğu görülmektedir.

Table 4. Antrenörlerin Karar Vermede Öz-Saygı ve Karar Verme Stillerinin Kıdem Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Faktörler	Kıdem	N	\bar{x}	SS	F	p	Fark olan gruplar (Post-Hoc testi)
Karar Vermede Öz-saygı	5 yıl ve daha az (a)	48	1.62	.32	3.21	.043*	a-b
	6-15 yıl arası (b)	77	1.43	.44			
	16 yıl ve üstü (c)	38	1.55	.47			
Dikkatli	5 yıl ve daha az (a)	48	1.65	.35	1.48	.229	
	6-15 yıl arası (b)	77	1.53	.39			
	16 yıl ve üstü (c)	38	1.59	.39			
Kaçınan	5 yıl ve daha az (a)	48	.69	.46	4.38	.014*	b-c
	6-15 yıl arası (b)	77	.81	.43			
	16 yıl ve üstü (c)	38	.55	.46			
Erteleyici	5 yıl ve daha az (a)	48	.65	.49	2.78	.065	
	6-15 yıl arası (b)	77	.82	.47			
	16 yıl ve üstü (c)	38	.64	.46			
Panik	5 yıl ve daha az (a)	48	.82	.43	2.32	.101	
	6-15 yıl arası (b)	77	.77	.42			
	16 yıl ve üstü (c)	38	.62	.46			

*($p<0,05$)

Tablo 4' e bakıldığında kıdem değişkeni açısından antrenörlerin dikkatli karar verme ($F=1,48$; $p=.229$), erteleyici karar verme ($F=2,78$; $p=.065$) ve panik karar verme ($F=2.32$; $p=.101$) stilleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde

farklılık bulunmazken, karar vermede öz-saygı düzeyleri [$F(2, 160)=3,21; p<0,05.$] ve kaçınan karar verme stilleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur [$F(2, 160)=4,38; p<0,05.$] Antrenörlerin karar vermede öz-saygı düzeyleri ve kaçınan karar verme stilleri kıdemleri bakımından anlamlı bir biçimde farklılaşmıştır.

Farkların hangi gruplar arasından kaynaklandığını belirlemek için yapılan LSD testi sonucunda 5 yıl ve daha az kıdeme sahip antrenörlerin karar vermede öz-saygı düzeyleri ($\bar{X}_5 = 1.62$ $SS_5 = .32$) ile 6-15 yıl arası kıdeme sahip antrenörlerin karar vermede öz-saygı düzeyleri ($\bar{X}_{6-15}=1.43$, $SS_{6-15}=.44$) arasında; 6-15 yıl arası kıdeme sahip antrenörlerin kaçınan karar verme stilleri ($\bar{X}_{6-15} = .81$, $SS_{6-15}=.43$) ile 16 yıl ve üstü kıdeme sahip antrenörlerin kaçınan karar verme stilleri ($\bar{X}_{16+} = .55$, $SS_{16+}=.46$) arasında istatistiksel olarak $p<0,05$ anlamlı biçimde farklılık tespit edilmiştir. 5 yıl ve daha az kıdeme sahip antrenörlerin karar vermede öz-saygı düzeylerinin 6-15 yıl arası kıdeme sahip antrenörlerden anlamlı bir biçimde yüksek olduğu; 16 yıl ve üstü kıdeme sahip antrenörlerin kaçınan karar verme stillerinin ise 6-15 yıl arası kıdeme sahip olanlardan düşük olduğu görülmektedir.

Table 5. Antrenörlerin Karar Vermede Öz-Saygı ve Karar Verme Stillерinin Antrenörlük Branşı Değişkenine Göre Bağımsız Grup T-Testi Sonuçları

Faktörler			Antrenörlük Branşı	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Karar Vermede	Öz-saygı	Minder Sporları	97	1.51	.43	161	.055	.957	
		Topla Oynanan Sporlar	66	1.51	.42				
Dikkatli		Minder Sporları	97	1,55	.38	161	1.01	.312	
		Topla Oynanan Sporlar	66	1,61	.37				
Kaçınan		Minder Sporları	97	.69	.41	161	.897	.371	
		Topla Oynanan Sporlar	66	.76	.52				
Erteleyici		Minder Sporları	97	.73	.44	161	-.061	.952	
		Topla Oynanan Sporlar	66	.72	.53				
Panik		Minder Sporları	97	.76	.40	161	.479	.633	
		Topla Oynanan Sporlar	66	.73	.49				

*($p<0,05$)

Tablo 5' e bakıldığında antrenörlük branşı değişkeni bakımından katılımcıların karar vermede öz-saygı düzeyleri $t(161)=.055$, $p=.957$, dikkatli karar verme stilleri $t(161)=-1.01$, $p=.312$, kaçınan karar verme stilleri $t(161)=.897$, $p=.371$, erteleyici karar verme stilleri $t(161)=-.061$, $p=.952$ ve panik karar verme stilleri $t(161)=.479$, $p=.633$ alt boyutlarında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Antrenörlerin karar verme stillerinin incelenmesine yönelik yapılan bu araştırmada; Antrenörlerin karar vermede öz-saygı ve dikkatli karar verme stillerinin yüksek düzeyde olduğu; bu araştırmada; Antrenörlerin karar vermede öz-saygı ve dikkatli karar verme stillerinin yüksek düzeyde olduğu; kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stillerinin ise düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Antrenörlerin karar vermede öz-saygı ve dikkatli karar verme stillerini daha çok tercih ettikleri anlamına gelmektedir. Benzer çalışmalar değerlendirildiğinde çalışmamız sonuçlarını desteklemektedir. Nacar (2019) Kickbox Antrenörlerin karar vermede öz-saygı düzeylerinin anlamlı derecede yüksek olduğunu bulmuştur. Ayrıca çalışmanın sonuçlarını destekler nitelikte geçmişte araştırmacılar tarafından farklı gruplar ile (Spor Yöneticileri, Beden Eğitimi Öğretmenleri, Hakem) gerçekleştirilen çalışmalarda benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Atılğan, 2018a, 2018b; Kıratlı, 2015).

Bu çalışmada cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde kadın antrenörlerin panik karar verme stillerinin erkek antrenörlerin panik karar verme stillerinden anlamlı olarak yüksek olduğu sonucuna ulaşılmış diğer alt boyutlarda ise anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu durum kadın antrenörlerin karar verme anında yapıları gereği duygusal yapıya sahip olmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Demirel ve ark., (2019) çalışmalarında katılımcıların cinsiyetlerine göre kadın hakemlerin “Panik Kara Verme” stilinde anlamlı bir farklılık ortaya çıktığını tespit etmiştir. Çeşitli çalışmalar değerlendirildiğinde, çalışmamızın bulgularından farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Ötken (2018) Erkek Basketbol antrenörlerinin kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme yöntemlerini daha çok tercih ettiklerini tespit etmiştir. Fakat cinsiyet değişkeni arasındaki farkın anlamlı boyutta olmadığı görülmüştür. Farklı çalışmalarda karar verme stillerinin cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Atakan ve Arslan, 2020; Kazım ve Temel, 2019; Nacar, 2019; Atalay, 2018; Aktaş, 2014; Karahüseyinoğlu, 2013; Kelecek ve ark., 2013). Cinsiyet değişkeninde ortaya çıkan bu farklılıkların nedeni olarak bireylerin spor branşlarının farklı olması, mesleki yeterlik ve niteliklerden kaynaklandığı söylenebilir.

Bu araştırmada eğitim değişkeni değerlendirildiğinde lisansüstü mezunu antrenörlerin kaçınan ve panik karar verme stillerinin önlisans ve lisans mezunu antrenörlerden anlamlı olarak düşük düzeyde olduğu ve yine lisansüstü mezunu antrenörlerin erteleyici karar verme stillerinin ise önlisans mezunu antrenörlerden düşük olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Eğitim seviyesine bağlı olarak antrenörlerin mesleki yeterlik seviyelerinin yüksek olduğu söylenebilir. Çeşitli çalışmalar değerlendirildiğinde, çalışmamızın bulgularına benzer

sonuçlara ulaşılmıştır. Kazım ve Temel (2019) lisansüstü düzeyine sahip antrenörlerin lisans düzeyi eğitime sahip antrenörlere göre dikkatli karar verme alt boyutunda anlamlı bir biçimde yüksek olduğunu tespit etmiştir. Ötkan (2018) basketbol antrenörlerinin karar vermede öz-saygı alt boyutunda eğitim düzeyi değişkenine göre lisans eğitim durumuna sahip katılımcıların lise ve altı eğitim durumuna sahip katılımcılara göre daha yüksek ortalamaya sahip olduklarını tespit etmiştir. Karahüseyinoğlu (2013) yöneticilere yönelik yaptığı çalışmada karar verme stillerinin lisansüstü dereceye sahip yöneticilerin dikkatli karar verme alt boyutunda diğer eğitim durumuna sahip katılımcılardan anlamlı bir biçimde yüksek olduğunu tespit etmiştir. Çalışmamızın bulgularından farklı olarak; Göral (2014) antrenörlerin eğitim düzeyleri ile karar vermede öz-saygı puanları arasında negatif olarak anlamlı ilişki bulunduğu, diğer karar verme stratejileri ile yaşları ve eğitim düzeyleri arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmadığını tespit etmiştir.

Bu çalışmada kıdem değişkenine göre değerlendirildiğinde 5 yıl ve daha az kıdeme sahip antrenörlerin karar vermede öz-saygı düzeylerinin 6-15 yıl arası kıdeme sahip antrenörlerden anlamlı bir biçimde yüksek olduğu; 16 yıl ve üstü kıdeme sahip antrenörlerin kaçınan karar verme stillerinin ise 6-15 yıl arası kıdeme sahip olanlardan düşük olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Az kıdeme sahip Antrenörlerin daha dikkatli ve kendilerini kanıtlamak istediklerinden izledikleri yöntem ve kişilik özelliklerindeki farklılıklardan olabileceği düşünülmektedir. 16 yıl ve üstü kıdeme sahip antrenörlerin karar verme sürecinde tercih ettikleri stillerin daha az deneyime sahip antrenörlerden belli başlı farklılıklar göstermesinin nedeni olarak "Tecrübe ve deneyim" kavramları olduğu düşünülebilir. Çalışmamızın sonuçlarına paralel olarak; Kırtepe ve Çetinkaya (2018) 1-3 yıl arası görev yapan hakemlerin 4-6 ve 7 yıl ve üzeri görev yapan hakemlere göre daha fazla kaçınan ve panik olduklarını tespit etmiştir. Ötkan (2018) basketbol antrenörlerinin karar verme ölçeği puanlarının meslek yaşı değişkeni ile yaş değişkeni arasında erteleyici, kaçınan ve panik karar verme alt boyutlarında pozitif düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğunu bulmuştur. Antrenörlük statüsü değişkenine göre baş antrenörlerin kaçınan karar verme ve panik karar verme alt boyutlarında diğer antrenörlere göre anlamlı düzeyde fark olduğunu tespit etmiştir. Sarıdede (2018) aday hakemlerin kaçınan karar verme ile panik karar verme eğiliminde olduklarını belirtmiştir. Göral (2014)' ın Futbol antrenörlerine yaptığı araştırma bulgularına göre, UEFA Pro lisansa sahip antrenörlerin en yüksek karar vermede özsaygı, dikkatli ve erteleyici karar verme puanlarına sahip olduklarını, lisans derecelerinde artış oldukça bu boyutlarda da artış olduğu, UEFA B lisansa sahip antrenörlerin tüm karar verme stratejilerinde en düşük puana sahip olarak fark yarattığı tespit edilmiştir.

Bu araştırmada antrenörlük branşı değişkeni bakımından karar vermede öz-saygı düzeyleri, dikkatli, kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stillerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Genel olarak antrenörlerin aynı hedef doğrultusunda çalıştıkları söylenebilir. Çalışmanın bulgularına paralel ve farklı sonuçlar içeren çalışmalar bulunmaktadır. Atılğan ve Tükel (2019) hakemlerin, hakemlik branş değişkeni açısından karar verme stilleri arasında anlamlı bir fark olmadığını belirtmiştir. Nacar (2019) kickboks antrenörlerinin karar vermede öz-saygı düzeylerinin anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Ötkan (2018) Araştırmaya katılan basketbol antrenörlerinin karar verme aşamasında kaçınan, erteleyici ve panik karar verme yöntemlerini kullandıkları gözlemlenmiştir. Royal ve ark., (2006) ise su topunda karar verme ve hedefe ulaşmada yorgunluktaki artışın karar vermeyi olumsuz etkilediğini tespit etmişlerdir.

Sonuç olarak, antrenörlerin karar vermede öz-saygı ve dikkatli karar verme stillerinin yüksek düzeyde olduğu; kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stillerinin ise düşük düzeyde olduğu söylenebilir. Antrenörlerin cinsiyet, eğitim durumları ve mesleki kıdemlerinin karar vermede özsaygı, karar verme stillerinin alt boyutları üzerinde önemli değişkenler olduğu tespit edilmiştir. İleriki yapılacak çalışmalarda; antrenörlerin duygusal zekaları ile mesleki yeterlik düzeyleri farklı değişkenler açısından araştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Akbulut, A.K. (2012). *Amatör ve Profesyonel Erkek Futbolcuların Karar Verme, Problem Çözme ve İletişim Becerilerinin Bazı Değişkenler Bakımından İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalı. Ankara. Doktora Tezi.
- Aktaş, S. (2014). *Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı Yöneticilerinin Karar Verme Stillерinin Karşılaştırılması*. Dumlupınar Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Kütahya. Yüksek Lisans Tezi.
- Atakan, A.K.S.U. ve Arslan, C. (2020). Farklı Klasmandaki Futbol Hakemlerinin Karar Verme Stillерinin İncelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(1), 56-70.
- Atalay, K. (2018). *Muay-Thai Antrenörlerinin Liderlik Anlayışları ve Karar Verme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Bartın Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Atılğan, D. ve Tükel, Y. (2019). Hakemlerin karar verme stillerinin incelenmesi. *Sport Sciences*, 14(2), 22-32.
- Atılğan, D. (2018). Beden eğitimi öğretmenleri ve antrenörlerin özgüven düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 20 (4), 8-22.
- Atılğan, D. (2018). *Spor Yönetiminde Görev Alan Yöneticilerde Kriz Yönetimi, Karar Verme ve Özgüven Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Konya Selçuk Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı. Doktora Tezi.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara. Pegem Akademi.
- Bouyssou, D., Dubois, D., Pirlot, M., Prade, H. (2009). "Human decision: recognition plus reasoning", decision making process: Concepts and Methods - *Chapter 4*, p. 157-197
- Cooper, J.D. (2000). *Etkili Karar Verme Sanatı*. (A.E. Alp Çev.). İstanbul: Umut Matbaacılık.
- Çetin, M.Ç. (2009). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Karar Verme Stilleri Sosyal Beceri Düzeyleri ve Stresle Başa Çıkma Biçimlerinin Bazı Değişkenler Açısından*

- Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara. Doktora Tezi.
- Çetinkaya, E. (2013). *Atış Branşlarında Yarışmalara Katılan Üst Seviye Atış Sporcularının Karar Verme Becerilerinin Performansa Olan Etkisinin İncelenmesi*. Dumlupınar Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Kütahya. Yüksek Lisans Tezi.
- Demirel, M., Atalay, K., Şentürk, A., Demirel, D.H., Serdar, E. (2019). Investigation of muay thai referees' decision-making strategies according to different variables. *Research in Sports Science*, 9 (1), 5-10.
- Deniz, M.E. (2004). Üniversite öğrencilerinin karar vermede öz saygi, karar verme stilleri ve problem çözme yöntemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(15), 25- 35.
- Doğan, O. (2005). *Spor Psikolojisi*. İstanbul. Nobel Tıp.
- Egesoy, H., Eniseler, N., Çamlıyer, H., Çamlıyer, H. (1999). Elit ve Elit Olmayan Futbol Oyuncularının Karar Verme Performanslarının Karar Verme Hızı ve Verilen Kararın Doğruluğu Açısından Karşılaştırılması. *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2): 22-33.
- Göral, K. (2014). *Futbol Antrenörlerinin Yeterlilikleri, Karar Verme Stratejileri ve Takım Performansları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Spor Yöneticiliği ABD. Doktora Tezi.
- Harris, R. (1998). "Introduction to Decision Making". Colifornia: Vanguard University of Southern Colifornia.
- Horn, T.S. (2008). *Advances İn Sport Psychology*. (Third edition). United States of America: Human Kinetics.
- Işık, T. ve Gençer, R.T. (2007). Basketbolda Takım Performansının Teknik Analizi: İç Saha ve Dış Saha Performanslarının Değerlendirilmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 18 (3): 101-108.
- İkizler, C. ve Karagözoğlu, C. (1997). *Sporda Başarının Psikolojisi*. Ankara: Beta Basım.
- Johnson, J.G. (2006). Cognitive modeling of decision making in sports. *Psychology of Sport and Exercise*. 7: 631-52.
- Karahüseyinoğlu, F. (2013). *Kamu Yöneticilerinin Karar Verme Tarzlarını Özsaygi Düzeyleri Üzerinden Okumak*. Elâzığ örneği. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 26. Baskı. Ankara, Nobel Yayıncılık.
- Kazım, N.A.S. ve Temel, V. (2019). Antrenörlerin Karar Vermede Öz Saygi ve Karar Verme Düzeylerinin Belirlenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(4), 75-85.
- Kelecek, S., Altıntaş, A., Aşçı, F.H. (2013). Sporcuların Karar Verme Stilllerinin Belirlenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 8(1), 21-27.
- Kıratlı, E. (2015). *Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri ve Empatik Eğilim Düzeylerinin Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi*. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. İstanbul. Doktora Tezi.
- Kırtepe, A. ve Çetinkaya, T. (2018). Farklı Branştaki Hakemlerin Karar Verme Stilllerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 13(10).
- Mann, L., Radford, M., Burnett, P., Ford, S., Band, M., Leung, K., Nakamura, H., Vaughan, G. and Yang, K.S. (1998). Cross-cultural differences in self-reported decision-making style and confidence. *International Journal of Psychology*, 33(5),325-335.
- Nacar, E. (2019). Investigation of prospective kickboxing coaches' self-esteem in decision making and decision making styles. *Journal of Education and Training Studies*. 7(5), 32-38.
- Ötcan, C.Ç. (2018). *Basketbol Antrenörlerinin Problem Çözme Becerilerinin ve Karar Verme Yöntemlerinin İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.
- Royal, K.A., Farrow, D., Mujika, I., Halson, S.L., Pyne, D. and Abernethy, B. (2006). The effects of fatigue on decision making and shooting skill performance in water polo players. *Journal of Sports Sciences*, 24(8), 807-815.
- Sarıdede, Ç. (2018). *Voleybol Hakemlerinin Öz Yeterlik Düzeyleri ve Karar Verme Becerilerinin İncelenmesi*. İstanbul Gelişim Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Scott, S.G. ve Bruce, R.A. (1995). Decision-Making style: The development and assessment of a new measure. *Educational and Psychological Measurement*. Volume 55, 818-831.

- Seiller, R. (1997). Decision making in sport. *International Symposium of the Turkish Association of Sport Psychology*. Mersin, 10-12.
- Sevim, Y. (2001). *Antrenör Eğitimi ve İlkeleri*. Gazi Kitabevi.
- Skirka, N. (2009). Significant coaching decisions to win a world cup. *Soccer Journal*, September-October, 48-49.
- Vural, M. (2013). *Spor Genel Müdürlüğü Merkez ve Taşra Teşkilatında Görev Yapan Spor Yöneticilerinin Düşünme ve Karar Verme Stilllerinin İncelenmesi*. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Konya.